

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
14/26
augusta
1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cõla si diumetate.

Pretinlu pentru Austria
pe Jul. Dec. 4 fl. —
pe Jan.—Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania
pe Jul.—Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.
25.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresã manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II
cursu
anualu.

ALESANDRU HURMUZAGHI.

Care Romanu câtu de putinu luminatu nu numai din provinciile austriace, ci si din Principatele-Unite si din Besarabia, sã fia õre, carele sã nu cunõsca marile merite si maretiele faptele ale familiei Hurmuzachi? A cãsta familia se trage dupa mama din famili'a Movilescilor, din carea au statutu odinõra nu numai domnitori vestiti in Moldova, ci si capi ai bisericeii dreptcredinciose resaritene.

Domnitorii Moldovei din famili'a „Movila“ au fostu urmatorii: 1. Jereria Movila 1595—1607; 2. Simionu Movila 1607—1609; 3. Constantinu Movila 1609—1610; 4. Ga-

Alesandru Hurmuzachi.

vrilu Movila 1618—1619; 5. Moisi Movila 1630—1631.

Èr capu bisericescu din acãsta familia domnitõria a fostu prã renumitul *Petru Movila*, arceiepiscopulu Chievului, carele a pusu temelia la academiile teologice in Rusia, si carele pe la anulu 1642 singuru a mantuitu biserica resariteana dreptcredincioasa de eresulu calvinescu. Pe acestu tempu adeca se aflã patriarcu la Constantinopolea prã santi'a sa parintele *Licaris*. Acesta, adapatu fiindu intru invetiaturile Calvinilor, le promise de ale sale si le si propuse pentru tõta biserica resariteana

intr' unele scripte ale sale. Desi in privinti'a astor scrisori se tinura mai multe sinóde la Constantinopolea, la Ierusalimu si pe aiuria, cari condamnara simplu invetiatur'a cuprinsa intr' insele: totusi intre toti patriarhii cei de atunci ai bisericeii resaritene nu se aflá neci unulu in stare a compune o carte, prin carea sê restórne cu temeiu ratacirile calviniane cuprinse in acele scripte. Acestu sierbetiu mare si neasemenaveru lu facu bisericeii numai *Romanulu Petru Movila*, carele compuse in limb'a gréca si latina cartea numita: „Marturisirea credintiei bisericeii dreptcredincióse resaritene“ in carea resturná cu temeiu tóte invetiaturele Calvinilor si statori credinti'a crestina apostolica nestramutata, cum ni-a remasu ea de la Mantuitoriulu lumii si de la apostoli. Apoi se aduná unu sinodu provincialu la Iasi prin staruinti'a mitropolitului Moldovei Varlaamu in anulu 1643, carele se tînu sub presiedinti'a patriarcului de la Constantinopolea, Parteniu. Acestu sinodu fú compusu din toti arciepiscopii, episcopii, arcimandritii si toti alesii bisericelor dreptcredincióse din Rusia, Moldova, Romania, Bucovina si Ardealu si din comisarii mireni ai Domnitorilor din Moldova si din Romania. Sinodulu primí cartea lui Petru Movila, si de atunci, traducandu-se aceea in tóte limbele credinciosilor tînetori de biseric'a resariténa, s'a facutu norma si indreptariu, dupa care se compunu tóte catecismele religiu-narie ale bisericeii resaritene din tóta lumea.

Deci dara se intielege de sine, de unde resaru atátu talintele cele nalte, câtu si simtímintele cele ferbinte relegiunarie, morale si natiunale ale acestei familie: adeca intr'insa vietuesce traditiunea familiara, remasa de la tata la fiu, „ca sê se jertfésca cu avere, cu trupu cu sufletu cu totu pentru biseric'a, natiunea si patri'a sa romana,“ pentru cari strabunii lor ca Domni ai tierii si capi ai bisericeii inca si-au versatu sangele, si cand a cerutu trebuinti'a, si-au jertfitu totu ce au avutu fara sfiéla si fara crutiare.

Dorintiele cele mai ferbinte ale acestei familie si neduintiele ei cele mai neadormite au tîntitu pururea spre acea, „ca sê apere relegiunea strabunésca nevatemata, sê aduca biseric'a la cea mai nalta in florire, sê descopere drepturile natiunii si sê le apere cu tóte midilócele legiuite, ce-i stateau in putintia, sê naintedie desvoltatiunea si cultur'a natiunii si asié sê-i sporésca totu mai multu fericirea si in florirea in totu ce este adeveru, bunu si frumosu.“

De aceea si-a impartítu acésta familia atátu de pretiósa Romanilor pre fiii in tustrele pro-

vintiele romane média-noptiale, in Besarabia, Bucovina si in Moldova, ca asié sê descepte pretotindene spiretulu vietiei natiunale celu amortítu de fatalitatile temporilor si ale impregiurárilor.

Asié buna óra, ca sê atingemu numai pe scurtu macar unele din maretiele fapte ale familiei *Hurmuzachi*, ea a fostu carea a avutu curagiulu sê dé in mai multe rinduri petitiuni la imperatulu, ca drepturile Bucovinei, acestei tieri padíte de Domnedieu, sê se pastredie intocma dupa patentul Domnului Moldovei, Grigoriu Ghica, in cari drepturi s'a aflu ea, cand a venitu sub Austria, adeca la anulu 1775. — Eudociu Hurmuzachi, vornicu mare, parintele familiei, de care vorbimu, a primitu in cas'a sa cu bratie deschise si cu anima iubítoria pre toti Romanii din tóte tierile romane, de ori ce stare sê fi fostu ei, si avea bucuria nespusa sê aiba in cas'a sa pururea óspeti, asié încátu daca se templá sê n'aiba pre nime la mésa, se socotía nefericítu; din acésta cauza boerii moldoveni au numitu cas'a lui Hurmuzachi „cas'a lui Avraam“. Dara inca si mai multu: asta ospitalitate sincera si crestinésca erá pururea impreunata cu unu scopu nobilu si innaltu; in cas'a lui Hurmuzachi se desbatau pururea si se desbatu inca interesele cele mai vitale ale natiunii romane, si anume cum sê se intemeieze, sê se desvólte, sê se respandésca si sê innainteze cultur'a natiunala, intielesuala si morala pe la toti Romanii si cu deosebire in Bucovina; aici erá unu isvoru de intielegintia si unu foculariu de tóte sciintiele, la care se adapau si se incaldiau toti aceia, carii aveau fericirea de a cercetá acésta casa binecuventata; de aici spiretele luau o direptiune nóua plina de sboru, si inimelume incepeau a bate mai caldu romanesce si se indiestrau cu o iubire puternica si infocata pentru totu ce erá si se numiá natiunalu; de aici a purcesu si purcede inca initiativ'a la tóte pasurile, carile tîntescu spre redicarea culturi in tóte ramurile ei si la aperarea drepturilor si intereselor natiunale romane; in cas'a familiei „Hurmuzachi“ s'au desbatutu necontenitu causele cele mai nalte ale drepturilor natiunii romane si in deosebi ale drepturilor principatelor dunarene romane, intemeiate pe tratatele stravechie, inchieiate cu toti imperatii vecini si pré puternici. Chiar pentru acésta a si indreptatu provedinti'a domnedieesca impregiurárilor asié, câ in adunarea generala din Moldova la 1857 a prochiamatu drepturile neatirnárii Moldovei unulu din asta familia, adeca: marele vornicu Constantin Hurmuzachi, carele

mai nainte facuse calatori in tieri departate pana in Anglia la cetatea Oxford, unde a aflatu tratatulu inchieiatu intre Petru Raresiu Domnulu Moldovei si intre Elisaveta, regina Angliei, cam pe la capetul vécului XVI. (1580,) prin urmare cu vr'o sieptedieci de ani dupa ce au inchieiatu Moldovenii si anume Domnul Bogdanu antâiul tratatu cu Turcii la anul 1513.

In cas'a familiei „Hurmuzachi“ s'a pastratu pe langa relegiunea strabuna inca si natiunitatea cu tóta scumpetatea si in tóta curati'a ei. Asié buna óra in restimpulu intunerecului, alu asupririi si alu sugrumârii natiunitâtilor (1845—1848,) pe candu prin politica straina se facuse, ca Romanului bucovineanu sê-i fia rusine a se numi *Romanu* si a-si vorbi dulcea sa limba romana: pe atunci in sinulu familiei Hurmuzachi nu numai câ se vorbiá limb'a romana, dar' se si tieneau consultâri: cum s'ar poté desceptá in Romanii bucovineni simtieminte natiunale, consciintia natiunala, sê scie si ei, cine au fostu strabunii loru si câtu de mari ómeni au fostu aceia; si asié sê încépa si dinsii a duce o viétia spiretuala natiunala, vrednica de stranepotii lui Stefanu celu Mare si ai lui Petru Movila, s. a. — Cu acestu scopu s'a lucratu la anulu 1848, ca sê se faca petitiune generala de câtra toti locuitorii tierii, adresata câtra imperatulu si câtra diet'a imperiala, ca sê se padiésca drepturile tierii, ce le-a avutu ea din vechime, dupa care cerere s'a castigatu despartirea Bucovinei de Galitia si catedra pentru limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu de sus din Cernauti.

Pentru ca sê póta aperá atâtu drepturile Bucovinei respicate in petitiunea generala, câtu si tôte drepturile politece natiunale ale Romanilor din tôte provinciile locuite de dinsii: publicara doi fii ai acestei familie stralucite: *Georgiu* si *Alesandru* renumit'a gazeta „*Bucovina*“ in limb'a romana si in cea germana, si asié, pe candu in decursulu aniloru 1848—1850 incetasera si amutisera tôte gazetele romane din tôte provinciile, in Ardealu pentru revolutiunea unгурésca, in principatele dunarene pentru ocupatiunea rusésca, mai ramenendu in principate numai buletinele oficiale: pe atunci fratii Hurmuzachi singuri aperara cu curagiu, cu intieptiune si cu solidaritate drepturile tuturoru Romanilor atâtu innaintea guvernuii câtu si innaintea intregéi Europe. Starea nesametâti fratilor Hurmuzachi, interesele mostei loru si caus'a comuna apesatória a impregiurârilor de pe atuncia facura sê inceteze gazet'a „*Bucovina*“ la anulu 1850. Cu tôte aceste Hurmuzachi-

anii nu incetara neci unu minutu a lucrá cu tôte chipurile si midi-lócele spre aপরarea drepturilor natiunale si spre desceptarea simtiemintelor natiunale in toti fiii natiunii romane, cu carii veniau in atingere.

Daca provinci'a „Ducatul Bucovinei“ si are neatirnarea sa de câtra provinci'a polóna Galiti'a, si este o provintia coronala imperatésca supusa numai ministeriului imperatésca din Viena, si si-are guvernulu seu si diet'a sa propria: acésta inca s'a facutu mai alesu prin neadormit'a lucrativitate a familiei Hurmuzachi, a fratiloru Eudocsiu, Georgiu si Alesandru, carii nu s'au odihnit pe langa tôte pedecelle cele mari, pana ce i-au castigatu de la dreptatea imperatului asta pusetiune meritata.

Famili'a Hurmuzachi asta-di se compune din urmatorii membrii, din dómnele: Safta, maritata Sturdia; Eufrosina, maritata Petrino; si din domnii: Constantin, carele petrece in Moldova; Eudocsiu, capitanulu tierii; Georgiu, presedintele societâti literarie; Alesandru si Nicolau. Meritele espuse pe scurtu pana aici despre intrég'a familia se apléca la fia-care medulariu alu ei in parte.

Acum voimu sê mai adaugemu unele trasurile speciale din viétia domnului Alesandru Hurmuzachi.

Dinsulu s'a nascutu in Cernauti in 13 augustu 1825. Studiile gimnasiale si cele filosofice si-le-a absolvitu in Cernauti, ér' cele juridice la universitatea Vienei, in decursulu carora i-s'a recunoscutu pretotindene si de câtra toti naltulu si deosebitulu geniu, cu carele este indiestratu pentru tôte ramurile sciintielor. Dupa absolvirea studiilor sale s'a devotatu cu totului totu sustinerii si aperârii tuturoru causeru si intereseloru natiunale romane atâtu politice si bisericesci, câtu si de cultura intielesuala, morala si natiunala. Carier'a sa literaria si-o incepe cu publicarea renumitei gazete „*Bucovina*“; dupa incetarea acesteia scrise mai multe articule de interesu comunu natiunala, si le publicá prin alte foi periodice de pe aiuria; compuse mai multe brosiurele, desbatendu si aperandu intr'insele cu o insufletire invapaiata, strabatatória si convingatória interesele de cultura natiunala in Bucovina. Nu se afla neci unu interesu natiunala, fia politicu, fia bisericescu, fia de cultura sciintiala, carele sê nu fia purcesu din anim'a Domniei sale cea plina de simtiemintele cele mai nobile, séu carile sê nu fia aflatu in Domni'a lui pre celu mai caldurosu, mai tînaciu si mai statornicu aপরatori si spriginitoriu. Alesandru Hurmuzachi ardeá si arde

inca si pana in diu'a de asta-di ca unu focu cerescu tóta nepasarea si amortiél'a din tenerii romani, cu cari vine in atingere si nasce intr' insii simtieminte nobile de totu felu, luminandu-le consciinti'a natiunala, si desceptandu-i spre o viétia politica natiunala si spiretuala mai démna de ei, ca stranepoti ai unui Traianu, ai unui Stefanu celu Mare si ai unui Mihaiu Vitézulu. Asié desceptá elu impreuna cu amicul seu Arune Pumnulu in tenerii romani gimnastisti din Cernauti dorinti'a, de a-si cunosce istori'a natiunii si mai alesu cea din lontru, cea sufletésca, adeca istori'a literaturii natiunale si de aceea se apucá tenerimea gimnastiala pe la anulu 1856 de-si infintiá prin spriginulu dlui Alesandru Hurmuzachi si prin contribuiri, desí mice, numai cu crucerii facute intre sine, o biblioteca curatu romana, in care s'au adunatu pana acuma unu numeru consideraveru de cartile mai insemnate ale literaturii romane. Acést'a este unu isvoru limpede, din carele si-scotu tenerii gimnastisti, ca albinele mierea din flori, o cultura dulce si curatu natiunala.

Punendu-se in lucrare infintiarea „Reuniunii romane de leptura“ in Cernauti in anulu 1861—1862, care d'altminte de la inceputu urmariá scopulu de a se preface in societate literaria, Alesandru Hurmuzachi a luat parte cea mai activa, si prin zelulu si staruinti'a si indemnulu lui intrá acést'a societate in viétia la 1 maiu 1862 spre bucuri'a tuturor binesimitorilor. Fiindu elu alesu in anulu d'antáiu de vice-presiedinte alu acestei Reuniuni, innaintá interesele ei cele adeverate cu tóte midilócele legiuite, ce-i steteau in potintia si prin indemnările sale i castigá curendu unu fondicelu de sustinere. Pecatu numai, cá starea sanetáti sale nu i-a ertatu sê primésca si mai departe presiedinti'a acestei societáti, pre carea inse dinsulu o spriginesce atátu materialu, cátu si spiretualu si moralu cu unu devotamentu fara margini, si articulele tóte, publicate 'n fói'a acestei societáti, sunt o icóna via a nesuintielor si a simtiemintelor sale, de cari este pré petrunku. In anulu 1866 fú densulu denumitu de medulariu alu societáti literarie din Bucuresci ca reprezentantu alu Romanilor din Bucovina. Asemene fú Domni'a lui denumitu la propunerea consistoriului dreptcredinciosu resariteanu din Cernauti de cátra guvernulu tierii ca medulariu alu comisunii pentru adaptarea si compunerea cartilor scolastice reale in limb'a romana.

Deci Alesandru Hurmuzachi, amesuratu traditiunii familiare apucate si ereditate de la buni ci strabuni, s'a jertfitu si se jertfesc ne-

contenitu pentru aperiarea drepturilor natiunale, pentru desvoltatiunea natiunii romane si pentru asiediemintele ei de cultura si de fericire. Dé ceriulu ca simtiemintele si zelulu acestui barbatu pré nobilu sê vietiuésca pururea între toti fii natiunii romane si fericirea ei va fi asigurata!

LA BUCOVINA.

N'oiu uitá vr'odata, dulce Bucovina,
Geniu-ti romanticu, muntii in lumina,
Váile in flori,

Riuri resaltande p'ntre stance nante,*)
Apele lucinde 'n dalbe díamante
Peste campi 'n diori.

Ale sortii mele plangeri si surise
Inganate 'n canturi, inganate 'n vise
Tainicu si usioru,
Tóte-mi trecu pe 'n gandu-mi, trecu pe dinainte,
Anim'a mi-o fura, si cu dulci cuvinte
Mi-sioptescu de doru.

Numai langa sinu-ti geniile rele,
Care mi-descanta firulu vietii mele,
Par' cá dormitá;
Me lasara 'n pace, ca sê cantu in lume,
Sê-mi visediú o sórte mandra de-alu meu nume
Si de stéu'a mea.

Cand pe bolt'a bruna tremura Selene
Cu unu pasu melodicu, cu unu pasu a lenc,
Linu in calea sa,
Eolu pe-a sa arpa blandu resunatória
Cant' a noptii dulce, mistica cantare,
Cantu din Valhal'a.

Atunci ca si silfulu, ce n'adorme 'n pace,
Anim'a mi-bate, bate si nu tace,
Tremura usioru,
In fantási mandre ea si-face cale,
Peste munti cu codri, peste delu si vale
Mana a ei doru.

Mana doru-i tainicu colo in spre tine,
Ochiulu mi-selipesce, genele-mi sunt pline,
Anim'a mi-e grea;
Astu-feliu totu-de-un'a, candu gandescu la tine,
Sufletulu mi-apésa nouri de suspine
Bucovin'a mea!

Mihaiu Eminescu.

*) Nantu=naltu, (provinc. mold.)

Femeia de mulatu. (Vedi pagin'a 297.)

CEEA CE LI PLACE FETELOR.

(Novela.)

I.

Erá lun'a lui juliu 1862. Caletoriam la Brasiovu spre a fi de fatia la adunarea generala a Asociatiunei transilvane.

Din Pesta pana la Aradu mi-petrecui de minune bine. In coupé langa mine siedea unu anglesu din care nu potui scóte neci trei cuvinte. Éra fatia cu mine siedea o femeia si unu barbatu. Vorbiau de totu putienu, de unde dedusei, câ sunt — casatoriti.

Demanéti'a la siese ajunsei somnorosu la Aradu. Lauda inse pardoselei aradane, pana ce ajunsei la ospetari'a „La crucea alba“ trasur'a intr'atát'a me scuturà, încátu mi-trecù totu somnulu.

Fiindu pré tempuriu, nu potui cercetá pe nimene; me lungii dara pe canapea si incepui a frundiari intr'o carte. Dar abié cetii câte-va orduri, cand din chili'a laterala audii ce-va sgomotu.

Me facui atentu si inchisei cartea.

— Spusu-ti-am adese ori sê te porti cum se cade, — se audiá de-acolo — dar tu blaste-matule nu m'ai ascultat.

— Indesiertu te uiti spre mine cu ochi rogatori, — continuà — acuma e pace de tine. Esci unu omu lasiu si fara de minte; te legi de o ideia absurda, ca si calulu de gardu. Nu esci demnu sê traiesci!

— Asié e! — di-se totu acea vóce — esci unu omu slabu; trebuie sê mori!

— Indesiertu, tóte-su indesiertu! Nu vei mai vedé sórele. Te impuscu!

Si dupa aceste audii cum trase cocosiulu, ca sê póta impuscá.

Acesta nu glumesce, — cugetam — inca va impuscá pe cine-va. Haid' sê-lu vedu ce vre sê faca? Si alergai afara la usi'a vecina.

Deschisei usi'a, dar in laintru aflai o scena de totu neasceptata. Fatia cu usi'a erá o cautatóre, inaintea acesteia stetea unu june cu pistolulu trasu si uitandu-se aspru in cautatóre. Cautai in laturi, dar nu diarii pe nimene. — E singuru si totusi amenintia pe altulu, câ-lu va omori, — cum se póte asta? Éra-si cautai in laturi, dar nu erá ca 'n palma nicairi unu sufletu de omu.

Junele de la oglinda incepù de nou:

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

S a t i r' a.

I.

Satir'a este descriptiunea ori pictur'a vitiului si a ridicolului, séu mai bine flagelarea coruptiunii.

Din definitiunea ei dara urmédia, câ satir'a nu-si póte avé locu unde nu e coruptiune.

Satir'a cu alte cuvinte cauta sê fia ca unu remediu eroicu la malatiile morali; si unde nu e malatia, unde e sanetate, remediiurile nu si-potu avé loculu.

Sê ne esplicâmu mai desvultu, cu istori'a i popórelor in mana.

Celu-ce aspira la ce-va, si-aréta dorintiele prin cerere, prin ruga. Rug'a e poesí'a popórelor primitive ce astépta unu organisatoriu; rug'a e poesí'a sclavului ce astépta unu liberatoriu.

Rug'a se vede la Hebrei in tempii Patriarcilor ce incepu a aspirá la a deveni un Israilu de unde erá Hebrei, a deveni adica o natiune organisata, de unde erá unu poporu nomadu; rug'a se vede in totu tempulu lor de ratacire dintr' unu locu in altulu, si in totu tempulu lor de servitute in Egiptu.

Cum ajunge omulu la implinirea sperantielor sale, cum scapa omulu din sclavia séu dintr' unu pericolu, in data in momentele lui de bucuria, de esaltare séu cu alte vorbe de poesía, imnulu de lauda ese din inim'a lui, espresíunea de recunoscintia séu câtra Domnedieu séu câtra liberatoriulu, mantuitoriulu seu.

Cum trece poporulu Hebreu Marea-Rosía si se vede mantuitu de Pharaon ce pere in fundulu mării, dupa o consternatiune generala prim'a lui eschiamare se aude:

„Sê cantâmu Domnului, câ cu victoria s'a gloricatu!“

Dupa trecerea popórelor, séu din barbaria la civilisare, séu din servitute la libertate, incependu o epoca de organisare, de creare noua, poesí'a popórelor in asemenea epoce organice este Epopeea, care este espresíunea activitatii, energiei, zelului, devotamentului generalu, a luptelor din tóte partile si din tóte virtutile. Epopeea este descrierea unei creatiuni, unei fapte generale, si daca creatiunea se opera si nu este nimeni ca sê o descrie, epopeea atunci este in fapte ér nu in vorbe.

Dupa organisare, dupa victori'a luptelor séu materiale séu morale, incepe óre-care repaosu, óre-care intrerumperi, si poesí'a atunci e

in fragmente ce aduc a minte una câte una cele ce s'au intemplat in tempulu luptelor, in tempulu organisării. Dram'a vine in urm'a epopeei, dram'a e unu fragmentu alu-ei, si fiindu că epoc'a cand incepe dram'a este aprópe de tempii eroismului ale caruia suvenirii sunt inca víi, in dram'a primitiva cauta sê domine sublimulu, grandiosulu, miraculosulu pateticulu, teribilulu si insusi oribilulu; dram'a cauta sê fia tragedía. Thersitii, bufonii, se potu suferi in resbelu pe campulu luptelor; de multe ori sunt si necesarii spre a distrage pe luptatori; cand inse aspiratiunile unui poporu se realiza si realizarea se simbolisa séu printr' unu tabernacolu séu intr' unu templu unde se localisa marele idealu alu atâtor generatiuni trecute, cand in acelu templu se celebra si se recomanda memori'a eroilor, se nara séu se representa faptele lor, se apoteosa numele lor, atunci burlesculu séu bufonulu, neci insusi risulu nu mai póte avé locu in Sant'a Santelor, neci insusi pe teatru. Comedi'a si inca si mai pucinu farcia nu-si are loculu pentru că nu e naturala, neci la ocașiune, neci in epoc'a ce nu e inca corupta.

Dupa fructele inse bune séu rele ce aduc legile organice nemerite séu nenemerite, dupa o prosperitate séu fericire neasteptata, séu dupa neșce disgratie si mai neasteptate, dupa imbui-bare séu gemete, societatea incepe a se demoralisá séu a se corumpe ori de mult'a imbui-bare ori de multele suferinte; si atunci barbati integri ce mai remanu sunt cuprinsi de desperatiune la spectacolulu generalu; poetii, oratorii publici n'au de câtu séu lacrimile elegiei séu risulu sardonicu alu satirei, faptele societătii ne mai avendu síru séu unitate, neci poesi'a ei nu mai are unitatea epopeei si dramei, poesi'a se vede in fragmente elegiace séu satirice. Poetii devinu profeti adeca barbati ce critica, aréta plagele societătii, si cari aspira la unu venitoriu mai ferice, astépta unu mantuatoriu. Poesi'a unei asemenea epoce critice nu mai inventa nimic, câ-ci nu e descrierea unei creatiuni, neci recomandarea unor fapte laudabile; poesi'a poetilor si satiristilor plange séu regreta trecutulu gloriosu, critica si blastema si flagela presentulu vitiosu, si aspira la unu venitoriu mai ferice.

Atunci aparú Isaii si Ieremii: atunci Hipponacii si Archilochii, atunci Horatii si Juvenalii, dupa caracterulu popórelor, dupa credintiele si legile lor, dupa modulu lor de guvern. Daca spre esemplu societatea a fostu basata pe principie de libertate, si daca prin coruptiune

libertatea se degenera in desfrêu, in libertinagiu séu in anarcia, care este prediu'a unei tiranie, atunci aparú si insusi Aristofani, ce si-facu o profesiune si o placere infernala de a batjocóri talentulu, meritulu si virtutea. Atunci Socratii si Aristidii sunt victima sicofantilor, si jucari'a bufonilor scelerati, pana ajungu dupa ce sunt denigrati si batjocoriti pe scena si prin pamflete, sê fia si condamnati la cicuta si la ostracismu; atunci in alte párti profetii sunt lapidati, Cristu espusu la invidi'a Judilor si in préda marturilor mincinosi; atunci talharilor li se acórda gratía si insusi posturi si onori, si dreptulu e condamnatu la cruce; atunci inse se apropia si caderea Atenelor si a Jerusalemei; poporulu pervertitu, poporulu ce asculta de sicofanti si se lasa a se conduce de dinsii, astépta unu despotu.

Satir'a dar presupune unu tempu de coruptiune intre tóte popórele; si scopulu ei este moralu, daca e pedéps'a ridicolului si a vitiului; scopulu ei este inse infernalu, daca vine spre a batjocóri si acúsá talentulu, virtutea. La impregiurarea din urma coruptiunea e asié de generala, in câtu probitatea, meritulu, virtutea se paru ca o anomalia. Satir'a infernala e o simptomá de smintire, de mórté natiunala: inemiculu despotu, ce aduce fera pentru polorulu indracitu, e la hotarele patriei, la portile cetătii.

Studiánd istori'a lumii, uitandu-ne la viati'a individilor si a popórelor, vedemu intr' unu capetu alu vietiei, la nascerea individilor, la inceputulu popórelor, rug'a si imnulu, iar in celu de pe urma capetu, elegi'a mai multu, daca poporulu e pietosu, si satir'a mai multu daca e scepticu séu cu credintie pagane.

Popórele primitive, séu in prunci'a lor, adóra si ajungu pana la a apoteosá pe legiuitorii, pe facatorii lor de bine; iar popórele ce au traitu deja, popórele ce s'au invecitu in rele, popórele corupte si pervertite batjocorescu si renéga pe primii lor legiuitori, n'au nici o recunoscintia câtra facatorii lor de bine actuali, si resbunarea lor ajunge pana la turbare, nu pentru reulu, ci pentru binele ce le-ai facutu; poporulu coruptu e mai fatalu de câtu mîrtóg'a cu invetiu reu; se sparia de ceea ce nu esista.

* Imnulu, ca poesi'a, e cantarea nascerii, nuntii, libertătii, creatiunii; elegi'a si satir'a e cantarea séu risulu sardonicu alu dorerii, espresiunea desperatiunii, e gemetulu agoniei.

Notitie de caletoria.

III.

Caletori'a mea din Hunedóra câtra Hatiegu fû cea mai placuta. Ne suiamu incetinelu, si cu câtu ajunseramu mai susu, aerulu erá cu atátu mai sanetosu. Panorame fôrte romantice ni se deschisera din tóte partile, ochii nostri intru adevêru innotau in placeri.

Satu pana la Hatiegu nu este langa drumu decátu numai unulu Silvasiu. Acesta e romanescu si marisoru. O casa disordinata mi-atrase atentiunea. Mi-spusera, câ e a vice-comitelui Para, despre care seimu, câ mosii lui au fostu romani.

De pe dealulu Silvasiului diarimu o panorama incantátore ce ar poté emulá cu ori care parte a Elvetiei. La vale sierpuieste fantasticu unu spintenu riurelu de munte, pana dispare in abisulu departatu. Dincolo jace orasiulu Hatiegu.

Langa caruti'a mea mergeau pedestru mai multi tierani romani la Hatiegu. Erau imbracati curatu si colórea fetiei lor erá mai viua decátu la romanii ce i-am vediutu pan' acuma in caletori'a mea. Invitai pe unulu a siedé in carutia. Elu primi invitarea, si incepu unu discursu.

— Da, nene, cum mai traíti p'aice?

— Multiam de intrebare, domnisorule, bine traimu dio noi, numai sê deie Ddieu ca campurile sê rodéscu, câ daca rodescu acele o sê potemu platí si dârile. Apoi ni-a datu Ddieu unu protopopu harnicu in Hatiegu, carele ni spune totdeauna, sê ni dâmu pruncii la scóla. Afara de domnulu protopopu mai avemu in Hatiegu domni, carii ne indémna totu spre bine, si noi ascultâmu de ei totdeauna.

— Cum se póte dara, câ la diet'a din Pesta n'ati alesu romanu?

— Hei, domnisorule! Cum potemu noi sê alegemu romanu cand nemesii nostri de p'aici tînu cu ungurii, câ acestia li-a spusu, cumca daca toti nemesii vor tîné la olalta si vor tramine nemesi unguri la dieta, acestia vor lucrá intr' acolo ca nemesii sê fia scutiti a platí dare, a da catane s. c. l. Vedi, domnulu meu, eu am pamentu mai multu decátu diece nemesi d'aice, dar fiindu pamenturile nóstre pe dealu, nu potemu platí dare multa. Asié dara neci io n'am potutu fi alegatoriu, pre cand nemesii mergeau câte trei dintr'o casa. Apoi popii si invetiatorii nostri asisdere n'au avutu dreptu de a alege.

Apoi mi mai vorbiá multe lucruri interesante. Mi-spunea de amar'a lor apesare si eschiamá in fine cu dorere:

— Nu credu, ca Innaltiatulu Imperatu sê scía de aceste!

O eschiamatiune acésta, ce o poti audí adese ori de la tieranii romani.

Intr' aceste ajunseramu la Hatiegu. Trasei la ospetari'a cea mare. Acolo gasí o multíme de romani. Eu inse multiamitu de vórbele tieranului, nu incepuí a vorbí neci cu unulu. Plecai in orasiu. In midiloculu piatiei e o fantana frumósa, ap'a ce vine din dealu sub pamentu prin tievi curge in patru parti. Si este o apa fôrte buna.

In caletori'a mea de la Zam pana la Hatiegu nu vediui neci o dómna romana, nu pentru câ dóra nu sunt, ci câ nenorocirea mea a voit'o astfelu. In Hatiegu inse mi-se impliní si acésta dorintia. Vediui dóue domnisióre romane, cari vorbiau romanescu atátu de incantatoriu, ca angerii in raiu. Nu sciam, ce sê admiru mai tare? pronunsierea cea limpede si frumósa, stilulu celu cultu séu tonulu lor celu melodiosu?! Erau imbracate in vestminte romanesci. Imbracamentulu lor erá de colóre vêneta, cu unu peptariu de catifea rosía, si unu bréu de dóue degete li-incinse midiloculu trupului. Fiindu cam rece, o tóga li-acoperiá umerii delicati, de asta se aniná unu ciucure de auru. Pe capu aveau palaría de colóre bréndusii cu prime (pantlice) rosie.

Nu sum in stare a descrie sensatiunea cea placuta, ce stêrní in mine vederea acestor dóue domnisióre romane. Anim'a mea si acuma — cand cugetu la ele — palpita mai ferbinte. Vediendu-le, cugetai de locu la romancele nóstre de prin Banatu si Ungaria, — câtu de putíne sunt intre aceste cari scíu si vreu a vorbí si a se imbracá romanescu. Apoi romanc'a cu limba straina si desfigurata cu pene barbare, dieu nu póte sê placa neci unui june romanu.

Incantatu de vederea acestora rentornai la ospetari'a, unde convenii cu mai multi romani, cari mi-spusera, câ protopopulu din Hatiegu, despre care mi vorbí si tieranulu, e bravulu romanu si fostulu redactoru alu diuariului „Telegrafulu Romanu,” dlu Ioanu Ratiu. Peste nópte remasei in Hatiegu. Demanéti'a porní câtra Orescia.

Petru Banatianu.

Femei colorate.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 293.)

Asié se vede că europenii sunt mai cu séma chia-mati a latí prin capacitatea lorú spiritala cultur'a si civilisatiunea; spre acést'a sunt chiamati de Domne-dieu, care i-a provediutu cu totu farmeculu poterei, demnitátei si a frumsetiei, prin cari insusíri escelinte atát'a se deosebescu de alte soiuri de popóre. Chiaru soiurile colorate ale omenimei privescu pre europeni ca pre nisce fiintie mai sublime si mai maretie, si selbaticulu rapitoriu insu-si considera pre o femeia alba de préd'a cea mai frumoáa. Si intr' adeveru din case-tori'a ómeniloru albi si colorati se nascu individi mai nobili atátu in privintia corporala câtu si spiritala; se întielege de sine că amestecaturele de genuri sunt atátu de diverse, câtu nu potú sê aiba tóte numiri care sê le deosebésca. Asié de es. numai in Lima sunt 22 de genuri cari au tóte nume diferite, pre cari inse nu le cunoscu de totu in partile spanióle si portughese ale Americi. Din amestecurile de sange cari se aréta mai adeseori se nascu *mulatii*; acestia provinu din unirea unui albu si a unei negre. Remasítiele albului si a in-dului se numescu *mestizi*, cari in Brasilia se numescu si *maneluchi* séu *cholosí*. Copíi negriloru si a indiloru se numescu *zambosi*, ér in Brasilia *aribochi*. Din unirea reiterata a mulatiloru séu mestiziloru cu europeni se nascu *terceronii*; copíi albiloru si a mulatiloru se nu-mescu *quarteroni*; ér copíi albiloru si a terceroniloru *quinteroni*; si asié mai departe pana candu contopindu-se cu albi nu se potú deosebí mai multu de cátra ei. Perulu mulatiloru li aréta indata originea de la negrii, faci'a si expresiunea fisionómiei terceroniloru e asemene in multe europeniloru, perulu lorú de cualitatea lanei dispare, si numai colórea lui négra te face atentu la originea lorú. Quarteronii intr'atát'a asémene euro-peniloru, câtu numai óre-ce colóre deschilinita a un-ghielorú, si unu mirosu a negru li vinde originea. Quinteronii se considera si de *creoli*, sub care numire se întielegu copíi indigeni nascuti din parinti francesi. Afara de numirile atinse mai esista multe alte soiuri, cari se deosebescu prin locuintia si amesteculu sange-lui; asié de es. copíi negriloru nascuti de la femeia mulata se numescu *caberi*; urmasii zambosiloru si fe-meiloru indiane se cunoscu sub numele de *zambaigosi*; éra acei ce se nascu din zambaigosi si femei mulate au numele de *cambuiosi*; se afla inca asié numitii *coiozi*; cari si-capeta vícti'a de la quarteroni si mulate. Copíi mulatiloru se numescu *coscosi*, éra a zambosiloru *cholosí*.

Este inse de insemnatu că locuitorii colorati ai Americi erediescu mai totdeun'a numai víturile pa-rentiloru lorú, si nu totodata si virtutile si insusírile mai laudabile ale acelora, de unde apoi urméza că lo-cuitorii albi nu i pretiuescu mai multu decâtu pre negri si indi; asié câtu mulatulu acel'a, a careia mama a

fostu sclava négra, a remasu pana in tempurile mai nóue nascutu sclavu. Dar sê nu créda iubítii nostri ce-titori cumca tóte soiurile aceste, care le-am enumeratu, sunt asuprite si cá ducu o víctia misera si áternatória de la alti. Sunt multi ómeni intre ele cari sunt avuti si provediuti cu tóte comoditátile unei lume civilisate; pe langa tóte aceste, tocmai ca si negrii, au o iubire deo-sebita pentru imbracamintele de colóre alba. Damele lorú se infatísieza in imbracamintele cele mai popistra-tite, si-si imfrumsetieza bucelele negre cu foularde, pri-me, petre scumpe, grumadii si sinulu si-lu inceingu cu coróne de margele, apoi mai stralucescu pe ele vest-mintele cele mai pompóse de metasa asié, câtu sémana a fí paseri de paradisu. Altmintre nu se póte negá, cá ficele aceste nobilisate ale climei calde sunt de minune frumoáe in junéti'a lorú, mai cu séma de la anulu alu 12-le pana la alu 20-le alu etatei lorú. Buclele lorú negre ca corbulu, ochii lorú de o figura frumoáa, tru-pulu lorú delicatu, petiórele lorú de o forma mica, pre-cum si manele lorú frumoáe atát'a farmecu producu in favoritele acestei clime straine, cu care numai a rare ori se póte laudá câte o femeia européna. Dar, precum amintiseramu, acésta frumsétia naturala nu e pré dura-tória. Ele sunt plante din casa de flori, cari inflorescu, si indata se vescuiescu.

In Havanna se afla damele cele mai avute si mai de frunte *creole*. Cum se face séra, si incepe a se re-cori, indata poti vedé trasure mai sióde un'a ca alt'a, sborandu ca si fluturii ici-colea prin cetate, si intr'acele fiintie incoronate cu flori, a caroru cositie dese sunt cuprinse un'a cátra alta cu ace de granatu. Un'a pórtá vestmentu venetu ca ceriulu, pre alt'a o acopere velu transparentu, care lucesce ca si candu ar fí cositu din radie de sóre, dar pe langa aceea si-schimba fati'a si in colóre de rosa; pana candu pe una a trei'a vedemu vestmentu albu ca víól'a; si tóte vestmintele aceste sunt atátu de usióre si totodata imflate, ca si cum aru fí nisce bucáti de nori cadíuti din ceriu. Grumadii si sinulu sunt binisioru liberi de cátra vestmentu, a carui maneca inca e destulu de scúrta. Le potemu observá in trasurile lorú in tóte colorile curcubeului, ba inca si in amesteculu celu mai diversu alu acelora. Din contra nu vedemu, ca si in Mexico, curtisani sumeti si imbracati pomposu calarindu-se pe langa trasure; aice se ducu barbatii pedestru, séu se intindu si ei cu o lene dulce prin calesele lorú.

Daca vr'unu domnisoru cultu vede pre adorat'a sa, atunci datin'a i iérta se eschiamé: ce frumoáa! ce dragalasia! Dam'a apoi, salutandu putíntelu cu capulu, raspunde asié: multiam, cavalerule! Se minuna strainii si de salutarea acést'a indatinata acolo: ingenunchiu la petiórele dtale, dómn'a mea! la ce apoi raspunde fe-meí'a: Ti-sarutu manile, domnulu meu! Inse manier'a marétia, cu care se esprime *creol'a* séu *quadron'a* in modulu acest'a nu este neci decâtu expresiunea fidela a

umilirei; mai multu sémēna aceea cu complimentulu gratiosu a unui monarcu, cu care se aréta a considerá incátva omagiulu supusiloru sei. — Ce se tiene de calésa, aceea cuprinde locul trebuintieloru celoru mai necesarie, încátu unele familie sunt gata a suferi ori ce lipsa, numai se póta straluci in trasure.

GAETANO SFERRA.

Novela de A. Dumas.

(Urmare.)

— Asié e, vina dle capitane, — eschiamà Gaetano cu viersu debilu ce mai nu se audia — dá-mi-ar' ddieu atât'a potere ca sê-mi potu implini marturisirea!

— Éca, éca — eschiamà betranulu Matteo aducundu unu pocalu plinu cu nesce beutura rosia ca sangele; si punendu-o pe mēs'a, care erá langa patulu moribundului, continuà: éca aci e, acést'a ti-va intari anim'a, bé numai c'o lingura, dîcu dieu că o vei laudá. Scfi dta, capitane, — continuà intorcandu-se cătra mine — că acést'a e beatur'a facuta de Iulia, pre care o cugetau de strigóia, si care atât'a bine facu odata cu fratele dtale.

— Daca e aceea, atunci bé dle; Matteo are dreptu, dtale ti-va cadé bine — eschiamai tornandu in lingura, si ducundu-o cătra gur'a moribundului.

Gaetano beu o lingura plina, parintele Girolamo a inchisu usi'a dupa Matteo, care nu potu remané mai multu dupa ce moribundulu vrea a se marturisi. Cum beu din lingura, ochii-i incepura a luci, si o rosiétia viua i cuprinse tóta fati'a.

— Ce mi-ai datu, dle capitane? — intrebà prindiendu-me de mana, — dá-mi inc'o lingura, inca una plina, ca sê am potere a-ti vorbi tóte.

I-am datu inc'o lingura plina; dup' aceea raze-mandu-se intr'o mana, si punendu cealalta pe pieptu, a dîsu:

— Acuma respirezu antâiu, de candu me strapuse cutitul dtale. Ce bine mi-cade a respirá!

— Fiule, — eschiamà Girolamo — folosesce-te cu darulu lui ddieu, ca sê ni-poti spune secretulu, ce te insarcina si te dóre mai tare decâtu ran'a!

— Dara de n'asiu mori? — dîse Gaetano, — de n'asiu mori nu mi-ar' fi de folosu marturisirea. Am mai fostu eu asié aprópe de mórte ca acuma, si totusi am scapatu de ea.

— Fiule, — response Girolamo, — acést'a e tentarea diavolului, care se lupta in ór'a acést'a cu ddieu. Nu crede inspiratiunei blastemate. Numai ddieu scie că traí vei séu ba, pentru aceea dta asié fâ ca si cum ti-ar fi mórtea sigura!

— Dreptu ai parinte! — dîse Gaetano stergundu-si de pre frunte sudórea de sange, care i curgea acuma pe budie, — asculta dara si dta, capitane!

Eu m'am pusu la petióre, ér Girolamo la capulu moribundului, si prindiendu-i Girolamo man'a, Gaetano incepù:

„Iubiam o femeia, la care e adresata epistol'a ce ti-am datu dtale, parinte, că de asiu mori sê i-o immanuezi. Am iubitu femeia acést'a si candu erá inca féta, inse nefiindu avutu nu-i potui cascigá man'a de la parinti, si asié se maritá dupa unu mercatoru grecu. Acest'a erá teneru si avutu, dar' fót'a nu l'a iubitu. Ne-amu despartitu de olalta; numai ddieu scie ce am facutu ca sê potu uitá. Am caletoritu unu anu, si dóra neci odata nu m'asiu fi rentorsu in Malta, de nu eram insciintiatu, că tatalu meu e pe patu de mórte.

„A trei'a dî dupa rentórcerea mea mori tatalu meu. Amu dusu cosciugulu preinainte locuintei Lenei. Fâra de voia mi-am redicatu capulu in susu, si diarí printre cretielele perdelei ochii ei. Din momentulu acest'a mi-se parea, că ea e totu 'nainte mea, si sentiam că mai fierbinte o iubescu decâtu odata.

„Sér'a éra am fostu sub ferést'a aceea. Nu ajunsei inca sub ea, candu am auditu o miscare lina, asemenea miscárei perdelei, si éca se deschise ferést'a in dóue laturi. In momentulu acel'a o epistola cadíu la petiórele mele. In epistol'a acést'a m'a insciintiatu, că barbatulu ei va caletori la Candia preste dóue díle, si ea va remané singura, numai cu o betrana a casa.

„Parinte! sciu bine, că atunci ar fi trebuitu sê caletorescu éra; ar fi trebuitu sê mergu, sê fugu; sê mi tungu perulu; sê imbracu unu vestmentu santu, care mi ar fi stinsu amorulu; eu inse am fostu teneru, am iubitu si am remasu.

„Parinte! nu cutezu a-ti descrie fericirea mea, pentru că aceea a fostu pecatu! Trei lune amu fostu noi, eu si Lena, fiintiele cele mai fericite sub sóre. Lunele aceste asié trecura, ca si o dí, ca si o óra, séu dóra neci n'au fostu, pentru că au asemenatu unui somnu dulce.

„Intr'o demanétia Lena capetá o epistola de la barbatulu seu. Eram chiaru la ea, candu servitórea betrana i-o-a datu in mana. Tremurandu ne uitamu unulu la altulu, si n'am cutezatu a-i frange sigilulu. Epistol'a erá pe mésa, de dóue ori ne-amu intinsu manele dupa ea, in fine o apucá Lena, si cu unu tonu detiermuru me agrai:

— Gaetano! iubesci-me?

— Mai bine decâtu viét'a mea! — responsei.

— Gata ai fi a lasá tóte pentru mine, precum am lasatu eu tóte pentru tine?

— Numai pre tine te am in lumea acést'a, unde vei merge te voiu urmá.

— Sê facemu o legatura dara: daca epistol'a acést'a ne va insciintiá despre rentórcerea lui, atunci sê fugimu amendoi fâra neci o intardiare cu banii ce-i ai tu, si cu scumpetiele mele!

— Fâra neci o intardiare! sum gata, Lena!

„Si-intinse man'a, si suridiendu amu fransu sigilulu epistolei. A fostu scrisu câ nu se va rentorce inca trei lune. Respiramu mai liberu. Legatur'a a fostu facuta, si acum'a mi-erá dorerosu cugetulu sê mai astep-tâmu trei lune pana la realizarea planului nostru.

„Odata esîndu de a casa de la Lena, me 'ntalnescu cu unu cersîtoriu, care de trei dîle totu intr' unu locu stá. Fui miscatu si-i dedui câti-va cruceri. L'am intrebatu cine e, inse, nesciindu elu italianesce, numai atât'a am intielesu, câ se trage din Epiru, si câ e corabieriu; mai incolo, câ o nenorocire mare i ajunse nai'a, si câ numai aceea astépta sê capete unde-va servitiu.

„Sér'a éra m'am rentorsu. Lena erá trista. Indesiertu am intrebatu multu tempu caus'a superârei ei. In fine mi-a spusu, câ finindu-si rug'a de demanétí'a inaintea madonnei Peruginos, care de trei sute de ani a fostu in giurulu familiei sale, a vediutu dóue lacreme cadiendu din ochii icónei sante. Antâiu cugetá cumca se insiéla, si ca sê se convinga mai deplinu, s'a apropiatu mai bine de ea. Si intru adevéru acele au fostu dóue lacrimi, si au cursu pe faci'a santei icóne, dóue lacreme femeiesci. Nu se indoiá, câ madonna plange, si câ lacremele madonnei au insemnatu nenorocire mare, si despre acea a fostu convinsa.

„Am vrutu a o aliná, inse impresiunea a fostu adenca. Ea doriá a-si ascunde temerea intipuita prin fericirea sa adevérata, dar acú, mai antâiu, o vediui rece, nesimtítoria; si me rogá sê o lasu. „Numai unu minutu inca, Lena!“ Dar ea éراسi me rogá, si in ochii ei vediui dóue lacreme stralucindu. O sarutai, si maniosu si esaltatu i dedui pace.

„Amu stinsu lumin'a, si amu mersu câtra ferésta. Ca sê ne convingemu câ nu ambla nimene pe strade am deschisu tablele. Unu omu invalidu cu manteea se redímá de parete. La sgomotulu ce a audítu si-a redicatu capulu, si voi se faca o miscare, inse observandulu am inchisu tablele, si nu ne potú vedé.

„Amu statu unu momentu tacuti ci neclatiti, audiendu numai palpitarea animeloru nóstre, cari respundeau un'a alteia, si singure rumpeau tacerea noptii. Temerea Lenci m'a cuprinsu si pre mine, si bine câ nu me temeam de nenorocire, dar nu tieneam neposibilu atare periclu. Am deschisu éra tablele, dar omulu a disparutu.

„Am vrutu sê me folosescu de disparerea lui, si m'am detiermuru a me departá. Sarutandu pre Lena mai in urma, m'am dusu câtra usia. Atunci mi-se pareca ca si cum asiu fi audítu tropote pe balconu, cari se apropiáu de usia. Fâra indoiéla si Lena le-a audítu, pentru câ mi-a strinsu manele.

— Ai arma? — intrebá asié linu de abié o-am intielesu.

— N'am! — respunsei.

(Va urmá.)

DOINE SI HORE POPORALE.

I.

Ajunga-te, mandra, ajunga
Dorulu care me alunga,
Ajunga-te-unu doru cu dragu,
Sê siedi tóta diu'a 'n pragu.
Cand 'a fi pe la ujina,
Sê te-aprindi ca si-o lumina;
Cand 'a fi cam câtra séra,
Sê te topesci ca si-o céra;
Cand 'a fi cam pe la cina,
Sê te stingi ca si-o lumina;
Cand 'a fi la média-nópte,
Tréca-te sudori de mórte;
Cand 'a fi de demanétia,
Sê gati tu cu-a ta viétia;
Cand 'a fi de câtra diua,
Sê fii pusa pe scandura, --
Câ uritu m'ai insielatu,
Nu scíu, mandra, ce-ai aflatu!

II.

In gradina pe carare
Paguba câ-e érba mare,
Câ nu potu horindu a mere
La acele floricele,
Sê le udu cu apa rece,
Dóra dorulu mi-'a mai trece . . .
— Trandafiru dupa cetate,
Spune mandrei sanetate,
Câ de mine n'are parte,
N'are parte câ-e departe . . .
— Trandafiru dupa hinteu,
Spune la iubitul meu,
Câ mie nu mi-e de elu —
Ca si lupului de mielu!

III.

Tiucu-ti, nana, gur'a ta.
— Si de o tiuci si de ba!
Tiucu-ti ochii tei vioi.
-- Tiuca-i, bade, amendoi!

IV.

Sê ai, bade, patru boi,
Nu m'asiu duce io la voi;
Aiba altulu num'o vaca,
Numai ochii lui sê-mi placa!

V.

Saraci carârile mele,
Cum cresce érba pe ele!
Lasa crésca,
Boii-o pasca;
Crésca ca si gardurile,
Sê le bata venturile,
Ca pe mine gândurile! . . .

Culese in Sombaciagu, comitatulu Bihariei, de

Georgiu Ember.

Ce e nou ?

*** (*Diariile din Viena scriu*) că delocu după publicarea păcii se va denumi ministeriul răspundătoriu ungurescu. Ministrul presedinte, după aceste scrieri, ar fi tavernicul de acuma Escel. Sa bar. Paulu Sennyey.

*** (*Diel' a Ungariei*) — precum se spune — se va conchiamă pe finea lui septemvre, de către fitoriul ministru presedinte.

*** (*Majestatea Sa Imperatés'a*) nu se va reîntorco- curendu la Viena, ci va petrece încă în Buda până în medilocul lui septemvre.

*** (*In septeman'a trecuta*) cetățenii din Buda-Pesta arangiați o petrecere în onoarea tinerului arhiduce Rudolfu, carele și-șerbă diu'a născerei. Doi-spre-diece copii și două-spre-diece copile de domni și totu atâtea părechi de copii și copile de țieranu saltară înaintea arhiducelui jocuri populare. Arhiducele i ospetă.

*** (*Asociațiunea din Aradu*) va ține adunarea sa generală în 3/15 octomvre. Totu odată amintim cu dorere acea știre tristă primită de la Aradu, că foarte multi membri ai acestei asociațiuni nu au plătit încă neci acuma tacșele lor anuale. Astfelu apoi neci asociațiunea nu pôte înaintă.

*** (*Necrologu.*) Moise Panga directorul școlii normale din Orlatu a repausat în 3/15 aug. Fia-i țierin'a usiôra!

*** (*Unu ce curiosu*) „Șionulu“ scrie, că unii preoti romani de prin Ungaria și-batu capulu, ca episcopatul gr. c. romanu de la Orade sê se înalție la demnitate de mitropolia. Ce lipsa avem de asta?

*** (*D. Iosifu Romanu*) fostulu vice-comite în comitatulu Bihariei făcù alaltă eri, adeva vineri în 24 aug. censura advocatială.

*** (*Contele Scarlatu Rosetti*) fondatoriul renumitelor premii literare petrecù septeman'a trecută în Pesta.

*** (*Societate nouă.*) La București s'a înființiat o societate nouă sub titlulu „Amicii constituțiunei.“ — Trompet'a și Reform'a ataca aspru această reuniune, dîcându că toți românii sunt amicii constituțiunei.

*** (*Trupulu lui Anastasiu Panu*) la dorința guvernului României s'a îmbalsamat și s'a străportat la București, unde se va înmormântă cu solenitate splendidă.

Literatura și arte.

*** (*Carte nouă.*) Ni s'a transmis: „Dorințele a doi Romani și mediele de a le vedé realizate“ de Ionu C. Lerescu și Gr. H. Grădean.

*** („*Constitutionalulu*“) de la București ăra-si ese sub titlu „Reforma.“

*** (*La București*) aparù unu diariu militărescu, intitulat „Luptatoriulu“, sub redacțiunea dlui capitănu de statu-majoru G. Cantili.

Găcitura de siacu.

De Antoniu Vasiu.

nu-	cu	si	-pu	-te	Câ-	care	-ru
Ori	tu	cu-	-tu	in	cam-	mul-	dia
mai	-ni	tie,	'ti	-riu	-na	-lo-	mo-
cu-	ratu!	na-	lu,	san-	sê	tié-	mai
Ce-	mul-	fie	nia	tiu-	ta-	mentu;	-se
ono-	le-	flo-	al-	ce	tie	cu	se-
-te	-lu	-in	fii-	si 'n	câ-	Mu-	ca
D'	asia	ge	ri;	alu	sê	frum-	-tu

Se pôte deslegă după saritur'a calului.

Deslegarea găciturii numerice din nr. 23: „Aloisiu Vladu de Selisce.“ Deslegare bună primiramu de la dómnele și domnișórele: Catarina Crăciunescu n. Sacosianu, Sidonia Sacosianu, Elena Popu, Irina Popescu, Elisabeta Ardeleanu, Victoria Paltinasu, Maria Fabianu, Nina Moldovanu, Lucretia Popescu, Teresia Szeremi, Anastasia Costa, — și de la domni: Veniaminu Martini, Antoniu Vasiu, Iosifu Jorgovanu, Stefanu B. Popoviciu, Emericu Andreiescu.

POST'A REDACȚIUN EI

Versurile: Șteu'a mea, — Ah! unde mergi? — Visuri, — Nóptea, — nu se potu publicá.

Blasiu. Tramite-ni numai novel'a acea, dacă e prê lungă se va poté scurtá.

Dlul G. Teutu. A sositu, ti-multiamimu. Nrii ceruti vor sosi de odată cu nrulu acesta.

Aradu. Șt. Ni-se pare că n'ai primitu epistol'a noastră, respunde șeu da șeu ba!

Cu esemplare complete mai potemu șierbi.

Proprietariu, redactoru răspundătoriu și editoriu: **IOSIFU VULCANU.**